

HRVATSKO TAMBURAŠKO DRUŠTVO „ZVONIMIR” U OSIJEKU: POVIJEST, REPERTOAR, NASTUPI

Andreja Šimičić

Muzej Slavonije
HR-31000 Osijek
Trg sv. Trojstva 6
andreja.simicic@mso.hr

Mario Zbiljski

Glazbena škola Franje Kuhača
HR-31000 Osijek
Trg sv. Trojstva 1
mzbiljski96@gmail.com

Izvorni znanstveni rad

UDK 061.237(497.543
Osijek):787.6>(091)

Hrvatsko tamburaško društvo „Zvonimir” osnovano je 1924. godine u Osijeku i aktivno je djelovalo na promicanju tambure i tamburaške umjetničke glazbe ne samo u Osijeku nego i mnogo šire. Posebne zasluge pritom imaju Matija Bakša i Josip Dolanski kao istaknuti predsjednici te Josip Rohrbacher i Leopold Rohrbacher kao zborovođe. Društvo je imalo ključnu ulogu u osnivanju Hrvatskog tamburaškog saveza 1937. godine.

Ključne riječi: Hrvatsko tamburaško društvo „Zvonimir”, Osijek, tamburaška glazba

Hrvatsko Tamburaško društvo „ZVONIMIR“ 1936.

Sl. 1. Hrvatsko tamburaško društvo «Zvonimir», 1936. HR-DASB-6 Gradsko poglavarstvo Slavonski Brod, inv. br. 71.

UVODNO

Grad Osijek prepoznat je kao kolijevka hrvatske tamburaške umjetničke glazbe. Pritom se redovito i s pravom ističe uloga Paje Kolarića (1821. – 1876.), skladatelja i dirigenta, osnivača *Prvog građanskog tamburaškog zbora* 1847. godine. Međutim, možda se nedovoljno podsjeća na tamburaško društvo aktivno između dvaju svjetskih ratova, Hrvatsko tamburaško društvo „Zvonimir“ (dalje: HTD „Zvonimir“), čija je uloga u afirmaciji tambure kao umjetničkog glazbala i umjetničke tamburaške glazbe važna ne samo za Osijek nego i u kontekstu cijele Hrvatske.

Osnovano 1924. godine, tijekom dva puna desetljeća Društvo je organiziralo koncerte u Osijeku, promotivne koncerte za populariziranje tambure u okolnim gradovima, sudjelovalo u sastancima, svečanostima, zabavama i posijelima osječkih hrvatskih društava, organiziralo izlete za svoje članove i sve ljubitelje tamburaške glazbe. Najveći formalni doprinos umjetničkoj tamburaškoj glazbi HTD „Zvonimir“ dao je 1937. godine potaknuvši i organizirajući osnivanje Hrvatskog tamburaškog saveza.

Djelomični zaborav, tek povremeni spomen leži vjerojatno u činjenici da iza HTD-a „Zvonimir“ nije ostala sačuvana društvena dokumentacija ni arhiva. Među koricama omota fonda HTD „Zvonimir“ u Državnom arhivu u Osijeku čuva se samo jedna diploma, zahvalnica za gostovanje na svečanosti u Valpovu.¹

Stoga smo tijekom istraživanja za potrebe izložbe posvećene Josipu i Leopoldu Rohrbacheru, graditeljima tambura i zborovođama tamburaškog orkestra HTD-a „Zvonimir“, prikupili i podatke o samome Društvu kako bi i ono dobilo pisani povijesni pregled.² Uz rekonstrukciju kronologije HTD-a „Zvonimir“ zanimljivo je bilo uočiti repertoar skladbi koje su izvodili i putem kojih su promovirali tamburu. Upravo su to, uz značaj Društva za razvoj tamburaške umjetničke glazbe u Hrvatskoj, dvije glavne teme rada.

¹ Državni arhiv u Osijeku. HR-DAOS-439 Hrvatsko tamburaško društvo „Zvonimir“ Osijek. Spomenica bratskom Hrvatskom tamburaškom društvu „Zvonimir“ (1937).

² Izložba *Dajem Vam u ruku tamburu: Josip i Leopold Rohrbacher, osječki graditelji glazbala* otvorena je u Muzeju Slavonije 30. listopada 2025. godine. Izložbu prati i katalog.

POVIJESNI PREGLED

PRVE GODINE DJELOVANJA

Povijesni kontekst tamburaškoga osječkog života u razdoblju nakon Prvoga svjetskog rata objavljen je u katalogu izložbe *Dajem Vam u ruku tamburu: Josip i Leopold Rohrbacher, osječki graditelji glazbala*.³ Kako je poznato, Prvi svjetski rat prekinuo je razvoj tamburaške umjetničke glazbe u Osijeku, kao uostalom i u ostatku Hrvatske, no u gradu je ostala živa želja za osnivanjem tamburaških orkestrara. U tom je ozračju 1923. godine osnovan tamburaški klub HTD-a „Zvonimir“ kako bi se pripremilo osnivanje Društva, koje je službeno osnovano 19. ožujka 1924. godine. Društvena su pravila odobrena 17. listopada iste godine.⁴ Među glavnim osnivačima bili su Matija Bakša (? – Osijek, 1932.), Dragutin Gürtl (Beč, 1983. – Osijek, prije 1932.) i Matija Paal (Dernje, Mađarska, 1882. - ?). Za predsjednika izabran je Matija Bakša, a za zborovođu Josip Rohrbacher (Parabuć, 1881. – Korneuburg, 1966.), tamburaški dirigent i graditelj tamburaških glazbala.⁵ Rohrbacher je u nekoliko mjeseci pripremio orkestar kako bi se 4. listopada održala društvena veselica za članove društva i njihove goste u gostionici Franje Fabijanovića u Strossmayerovoj ulici. Tom su veselicom, osim vrhunske uvježbanosti, članovi Društva željeli pokazati svrhu osnutka: da kod mladih glazbom nje- guje plemenitost, kulturu i domoljublje.⁶

Prije održavanja prve godišnje skupštine u istoj su gostionici (u kojoj su im bile društvene prostorije) priredili koncert. U nedjelju 26. travnja 1925. godine održana je prva redovita glavna skupština HTD „Zvonimir“. Za predsjednika je jednoglasno reizabran Matija Bakša. U izvješću sa skupštine navedeno je da su u protekloj godini kupili 10 glazbala za orkestar „kod domaće tvrtke Josipa Rohrbachera“, uz napomenu da je to bio velik izdatak. U godinu dana postojanja HTD-u „Zvonimir“ pristupilo je 70 članova te je uz postojeći orkestar osnovan i pomladak, za koji je tek trebalo pribaviti glazbala.⁷ Tijekom cjelokupnog djelovanja Društvo je vodilo računa o tome da pripremi mlade svirače za veliki orkestar. U travnju 1933. godine autor osvrt na rad Društva hvali orkestar i dirigenta Rohrbachera te najavljuje osnivanje pomlatka tamburaškog orkestra.⁸ U Hrvatskom listu 1936. godine čitamo također da je osnovana posebna sekcija za pomladak i da se probe održavaju na društvenim tamburama u Hrvatskom domu na Gornjem gradu. Leopold Rohrbacher, kao tadašnji dirigent, vodio je taj tamburaški

pomladak, koji je povremeno dobio mogućnost javnosti pokazati svoje umijeće.⁹

Tijekom travnja ili svibnja 1926. godine u HTD-u „Zvonimir“ osnovana je tzv. diletantska sekcija (kazališna) s 25 aktivnih članova. Nije nam ostao sačuvan podatak o voditelju sekcije, već samo da je bio članom Narodnog kazališta.¹⁰ Diletantska sekcija nije dugo potrajala; posljednja je zabilježena predstava održana u srpnju 1929. godine uz vrtni koncert HTD-a „Zvonimir“ u restoranu Ivana Molnara u Šamačkoj ulici (pivovara Kajetana Šepera) na kojemu su se prikupljali prilozi za izgradnju Hrvatskog doma.¹¹

Uz tamburašku i kazališnu sekciju HTD-a „Zvonimir“ na koncertima je 1930-ih godina nastupao i „Jazz Zvonimir“ sa suvremenom plesnom glazbom. Čini se da su tu sekciju činili mladi tamburaši koji su ovu novu i popularnu vrstu glazbe, tzv. jazz-šlagere, izvodili na tamburama, a vodio ih je također Leopold Rohrbacher.¹²

Tijekom veljače ili ožujka svake je godine održana redovita glavna skupština na kojoj se rezimirao rad u protekloj godini, birao se novi predsjednik i drugi članovi predsjedništva. Prve su skupštine održavane u gostionici Franje Fabijanovića, a od 1933. godine Društvo se useljava u gornjogradski Hrvatski dom, gdje će organizirati sva važna društvena događanja, poput skupština ili proslava, kao i probe tamburaškog orkestra.¹³

ISTAKNUTI ČLANOVI

Nekoliko nam izvješća objavljenih u Hrvatskom listu i specijaliziranom časopisu Hrvatska tamburica otkrivaju ime- na članova HTD-a „Zvonimir“. U siječnju je 1926. godine održana 2. redovita skupština HTD „Zvonimir“, s koje je sačuvan popis izvršnih članova Društva. Za predsjednika je reizabran Matija Bakša, potpredsjednika Adolf Pleli, a u od- bor: Franjo Babić, Mijo Matošević, Vjekoslav Paal, Stjepan Kramarić, Stjepan Nagy i Stjepan Post. Zamjenici su Ignjo Langfelder i Gustav Schuch; revizori Rudolf Kramarić i Pa-

³ Šimičić, Andreja; Zbiljski, Mario. *Dajem Vam u ruku tamburu: Josip i Leopold Rohrbacher, osječki graditelji glazbala*. Osijek: Muzej Slavonije, 2025. Str. 8–13.

⁴ Borzan, M. *Povijest Hrvatskog tamburaškog društva „Zvonimir“ u Osijeku* // Hrvatska tamburica 10(1937), str. 68.

⁵ Šimičić, Andreja; Zbiljski, Marijo. *Tamburaška glazbala iz Zbirke glazbenih instrumenata Muzeja Slavonije s osvrtom na djelatnost osječkog graditelja Josipa Rohrbachera*. // *Osječki zbornik* 40(2025), str. 69–83. (2025a), str. 76.

⁶ Novoosnovano tamburaško društvo „Zvonimir“. // *Hrvatski list* 5, 235(1242) (petak, 3. listopada 1924.), str. 5.

⁷ Hrvatsko tamburaško društvo „Zvonimir“. // *Hrvatski list* 6, 87(1504) (utorak, 28. travnja 1925.), str. 6.

⁸ Lijep napredak tamburaškog zbora „Zvonimira“. // *Hrvatski list* 14, 113(4298) (utorak, 25. travnja 1933.), str. 7.

⁹ Zvonimirova zabava u Gradskom vrtu. // *Hrvatski list* br. 325(5519) (ponedjeljak, 23. studenoga 1936.), str. 8.

¹⁰ Hrvatsko tamburaško društvo „Zvonimir“ u Valpovu. // *Hrvatski list* 7, 122(1828) (nedjelja, 30. svibnja 1926.), str. 8.; Diletantska sekcija „Zvonimira“. // *Hrvatski list* 7, 156(1862) (nedjelja, 11. srpnja 1926.), str. 7.

¹¹ Hrv. tamb. društvo „Zvonimir“. // *Hrvatski list*, (četvrtak, 11. srpnja 1929.), str. 7.

¹² Jazz Zvonimir najčešće je zaključivao koncerte plesnom glazbom, poput krabuljnog plesa u veljači 1932. ili humanitarnog koncerta održanog u korist postradalih u ciklonu u lipnju 1932. godine, kako čitamo na stranicama Hrvatskog lista. Prema dogovoru od prekučer... // *Hrvatski list* 13, 37(3863) (subota, 6. veljače 1932.), str. 6; Koncert „Zvonimira“ za postradale od ciklona // *Hrvatski list* 13, 159(3985) (subota, 11. lipnja 1932.), str. 6. U najavi velike zabave HTD-a „Zvonimir“, *svečanost berbe* u Gradskom vrtu hvalje se poslovično uspješne Zvonimirove zabave, a od ove se očekuje da će biti zanimljiva i zabavna te jedna od najuspješnijih ako je suditi prema pripremama. U toj je najavi spomenuto da će za ples svirati „društveni poznati Jazz-Zvonimir“ pod ravnanjem svog kapelnika g. L. Rohrbachera. Velika „Zvonimirova“ zabava (svečanost berbe) u Gradskom vrtu. // *Hrvatski list* 13, 246(4072) (srijeda, 7. rujna 1932.), str. 6.

¹³ Članovi osječkih gornjogradskih hrvatskih kulturnih udruga pokušavali su skupiti sredstva za izgradnju Hrvatskoga doma, no taj je plan propao te je 1933. godine otkupljena bivša palača Maksimović u koju su se uselila sva društva, tako i HTD „Zvonimir“.

5-godišnjica Hrvatskog tamburaškog društva „Zvonimir“ u Osijeku

Povodom današnjega koncerta u vrtu Reithove gostione

Osijek, 15. lipnja.

U god. 1924. pokrenulo je nekoliko gradana akciju, da se u Osijeku osnuje tamburaški zbor, koji će uz tamburicu — naš narodni hrvatski glazbeni instrument — njegovati i promicati lijepe narodne pjesme. Pokretači su ove akcije bila gg. Matija Bakša i sada pok. gradski savjetnik Dragutin Gürtl. I još iste godine ustrojen je tamburaški zbor i osnovano društvo pod imenom Hrvatsko tamburaško društvo »Zvonimir«.

U ovih pet godina, društvo je tako lijepo napredovalo, da je prikupilo oko sebe preko 100 gradana, koji ga podupiru redovitim članarinom, a učvrstilo i uvježbalo stalni tamburaški zbor od 16 izvršujućih članova. Na čelu je društva stari predsjednik g. Matija Bakša, sa potpredsjednikom g. Vatroslavom Weissgerberom, tajnikom Mijom Sabljakom, tajnikom II. Zvoni-

mirom Hrsom, blagajnikom g. Filipom Kirchom, te konačno sa odličnim zborovodama braćom gg. Rohrbacherima.

Lijep napredak ovoga mladog društva pokazao se već više puta na javnim priredbama. Nije u Osijeku bilo veće hrvatske kulturne priredbe, na kojoj mladi »Zvonimir« nije odlično zastupao našu tamburicu. Pa i njegove samostalne zabave i veselice uvijek su bile dobro posjećivane i postale popularne kod osječkih »purgera«. Tako i večeras priređuje »Zvonimir« vrtnu zabavu sa koncertom u vrtu gostione g. Tome Reitha u Gundulićevoj ulici. Na programu je koncerta 8 točaka, ali će dakako i poslije koncerta udarati tamburice naše domaće pjesme. Tko, dakle, želi, da se večeras ugodno, onako narodski razveseli i raspoloži, neka ode poslušati »Zvonimirove« tamburice u Reithovoj bašči.

Tamburaški zbor »Zvonimira« u hrvatskoj narodnoj nošnji

Sl. 2 5-godišnjica Hrvatskog tamburaškog društva »Zvonimir« u Osijeku. Preslika članka: Hrvatski list 10, 163(2917) (subota, 15. lipnja 1929.), str. 6.

vao Tretinjak; u pomirbeni sud izabrani su Matija Paal, Franjo Steiner, Mirko Kirch, Dragutin Wastl i Franjo Wertag.¹⁴

U nekoliko je navrata u Hrvatskom listu te u Hrvatskoj tamburici objavljeno šire izvješće o povijesti i radu HTD »Zvonimir«. U tim se prilozima nalaze zanimljivi podatci o djelovanju Društva poput broja članova, sekcija, koncerata i zabava koje su organizirali ili na kojima su gostovali. Krajem 1932. godine, primjerice, Društvo ima dva stalna

orkestra te više od 200 članova koji redovito uplaćuju članarinu.¹⁵

Matija Bakša vodio je Društvo sve do smrti u listopadu 1932. godine.¹⁶ Na sljedećoj je redovitoj glavnoj skupštini održanoj u ožujku 1933. godine za predsjednika izabran Stjepan Barić, koji je zbog bolesti odstupio te je na 11. redovitoj glavnoj skupštini 1935. godine izabran Ferdo Bošnjaković.

¹⁴ Hrvatsko tamburaško društvo »Zrinski«. (!) // Hrvatski list 7, 21(1727) (srijeda, 27. siječnja 1926.), str. 6.

¹⁵ »Zvonimirova« silvestarska zabava. // Hrvatski list 13, 354(4179) (nedjelja, 25. prosinca 1932.), str. 15.

¹⁶ Nenadana smrt g. Matije Bakše. // Hrvatski list 13, 280(4106) (utorak, 11. listopada 1932.), str. 6.

Predsjednik Bošnjaković već je sljedeće godine zamolio da ga se ne bira (iako je tijekom 1935. godine Društvo bilo vrlo uspješno: nastupilo je na svim hrvatskim kulturnim priredbama, gostovalo u Đakovu, Donjem Miholjcu i Virovitici, a imalo je 170 članova i dva tamburaška orkestra). Te 1936. godine za predsjednika je izabran urar i zlatar Josip Dolanski, koji je društvo vodio sve do samoga kraja.

Tamburaški orkestar vodilo je nekoliko zborovođa, no najveći trag ostavili su Josip Rohrbacher kao prvi zborovođa te Leopold (Lavoslav) Rohrbacher kao najistaknutiji zborovođa Društva. Kako je rečeno, prvi je zborovođa bio Josip Rohrbacher, a krajem 1926. godine pridružio mu se mlađi brat Leopold.¹⁷ Kratko je vrijeme, sredinom 1936. godine, tamburaški orkestar HTD „Zvonimir“ vodio i Vjekoslav Paal.¹⁸ Tijekom 1938. i 1939. godine uz Leopolda Rohrbachera pomladak je tamburaškog orkestra vodio Dragutin Plavec, koji se bavio i skladanjem.

U lipnju 1929. godine održana je vrtna zabava na kojoj je obilježeno pet godina postojanja Društva. Tom je prigodom u Hrvatskom listu objavljen kratak prilog o Društvu s fotografijom tamburaša u narodnim nošnjama.

Navedeno je da Društvo ima više od 100 članova koji plaćaju redovitu članarinu te 16 izvršujućih članova u stalnom tamburaškom zboru, koji vode „odlični zborovođe, braća Rohrbacher“.¹⁹ Ovom je prigodom sastavljen program od šest točaka i nakon koncerta izvedba domaćih pjesama.

ZRELO DOBA

HTD „Zvonimir“ svečanim je koncertom 1934. godine proslavilo desetu godišnjicu osnivanja.²⁰ Na koncertu održanom 1. rujna u dvorani Royal-tonkina (hotel Royal u današnjoj Kapucinskoj ulici) sudjelovala su osječka tamburaška i pjevačka društva te gosti iz Virovitice i Vukovara, a pokroviteljstvo je preuzeo dr. Stjepan Hefer (1897. – 1973.), predsjednik Hrvatske pjevačke župe Kuhač. Izvodila su se djela nezavisnih autora, a na kraju je orkestar sastavljen od svih nazočnih tamburaša i pod ravnanjem Leopolda Rohrbachera izveo skladbu *Slavonska rapsodija* Valerijana Frimla Antunovića (1888. – 1937.), skladanu upravo za ovu prigodu.²¹

Sljedećeg je dana, 2. rujna, održana svečana izvanredna skupština Hrvatske pjevačke župe Kuhač. Tom je prigodom HTD „Zvonimir“ primljeno u Župu. Kako je u ranijim tekstovima naglašeno, taj je podatak važan s obzirom na to da je prvi put u pjevački savez primljeno jedno isključivo

glazbeno društvo.²² U deset godina postojanja, vježbanja i nastupa pokazali su se kao ozbiljno glazbeno društvo koje je svoj koncertni program izvodilo na zavidnoj razini. Tijekom 1935. godine sudjelovali su na proslavi desete godišnjice osnutka Hrvatske pjevačke župe „Kuhač“ izvodeći skladbu *Narodni zvuci* Viktora Košćice.²³

U svibnju 1936. godine održana je velika smotra Hrvatske pjevačke župe „Kuhač“ s glavnom skupštinom Hrvatskog pjevačkog saveza na kojoj je nastupilo 11 pjevačkih društava i četiri tamburaška orkestra. HTD „Zvonimir“ odsviralo je karišik narodnih pjesama Josipa Rohrbachera i upravo su se oni najviše dojmili članove žirija smotre.²⁴

Možda najvažniji događaj u povijesti HTD-a „Zvonimir“ organizacija je prve tamburaške smotre i skupštine svih tamburaških društava 1937. godine s ciljem osnivanja Hrvatskog tamburaškog saveza, u ime Hrvatske pjevačke župe „Kuhač“ i Hrvatskog pjevačkog saveza.²⁵ Tom je događaju prethodilo raspisivanje natječaja za najbolju tamburašku skladbu: tražila se „čista koncertna skladba“ za veliki tamburaški orkestar. Članovi žirija bili su Josip Kamnikar, Eugen Kraj, Josip Rohrbacher, Leopold Rohrbacher i Josip Dolanski.²⁶ Pretkonferencija delegata tamburaških društava za osnutak Hrvatskoga tamburaškog saveza održana je u subotu 6. studenoga. Sljedeći dan, 7. studenoga ujutro u kazalištu je održana smotra tamburaških zborova, a poslijepodne osnivačka skupština Hrvatskoga tamburaškog saveza te na kraju velika zabava u Gradskom vrtu. S osnivanjem Hrvatskoga tamburaškog saveza HTD „Zvonimir“ prestalo je biti članom Pjevačke župe Kuhač.²⁷

U svibnju 1939. godine HTD „Zvonimir“ je s HPD „Frankopan“ i HPD „Lipa“ priredio koncert tamburaških skladbi. Izvedene su skladbe Dragutina Hruze, Vinka Vodopivca, Franje Bertića, Hrovata (?), Huga Borenića, Anselma Canjuge, Dragutina Zehentnera, Roka Šimunacija (Mraveca), Milana Stahuljaka i Josipa Andrića, a sav prihod bio je namijenjen za rad Hrvatskog tamburaškog saveza. Tamburaškim je orkestrom dirigirao Leopold Rohrbacher, a izveli su predigru *U pećini* D. Zehentnera, idilu *Jedne tihe noći* R. Šimunacija kao točku 4. te kao posljednju točku (prije himne) karišik narodnih pjesama M. Stahuljaka *Hej, Slavonijo* i koncertnu skladbu J. Andrića *Srijemska rapsodija*. Na kraju

²² Šimičić, Zbiljski. Nav. dj. (2025a), str. 76.

²³ Otvorenje akademije i pozdravne riječi g. dra Milana Čačinovića. // Hrvatski list 16, 274(5176) (ponedjeljak, 14. listopada 1935.), str. 2.

²⁴ Što se pokazalo na smotri: mišljenje članova porote. // Hrvatski list 17, 122(5346) (ponedjeljak, 4. svibnja 1936.), str. 2.

²⁵ Osnutak hrvatskog tamburaškog saveza. // Hrvatski list 18, 172(5727) (četvrtak, 24. lipnja 1937.), str. 14.; Pripreme za veliku smotru u Osijeku. // Hrvatski list 18, 245(5839) (nedjelja 5. rujna 1937.), str. 13.

²⁶ Tamburaški natječaj H.T.D. „Zvonimir“. // Hrvatski list 18, 154(5709) (nedjelja, 6. lipnja 1937.), str. 4.; Borzan, M. „Zvonimirov“ natječaj za tamburaške skladbe. // Hrvatska tamburica 10(1937.), str. 72.

²⁷ Osnutak Hrvatskog tamburaškog saveza. // Hrvatski list 18, 172(5727) (četvrtak, 24. lipnja 1937.), str. 14.; Pripreme za veliku smotru u Osijeku. // Hrvatski list 18, 245(5839) (nedjelja, 5. rujna 1937.), str. 13.; R. osnutak Hrvatskog tamburaškog saveza. // Hrvatska tamburica 11-12(1937), str. 74.; Celić, Mirko. S prve hrvatske tamburaške smotre u Osijeku. // Hrvatska tamburica 11-12(1937), str. 76.; Mirski, Lav. Osvrt na tamburašku smotru u Osijeku. // Hrvatska tamburica 1(1938), str. 4.; Šimičić, Zbiljski. Nav. dj. (2025b), str. 47.

¹⁷ Jubilej umjetničkog rada na tamburaškom polju. // Hrvatski list 23, 220(7667) (četvrtak, 17. rujna 1942.), str. 14.

¹⁸ „Zvonimirova“ zabava. // Hrvatski list 17, 150(5374) (utorak, 2. lipnja 1936.), str. 7.

¹⁹ 5-godišnjica Hrvatskog tamburaškog društva „Zvonimir“ u Osijeku. // Hrvatski list 10, 163(2917) (subota, 15. lipnja 1929.), str. 6.

²⁰ Proslava 10-godišnjice HPD „Zvonimir“ // Hrvatski list 15, 213(4757) (nedjelja, 5. kolovoza 1934.), str. 14.; Promicanje tambure, najmilijega narodnoga glazbala. // Hrvatski list 15, 234(4778) (nedjelja, 26. kolovoza 1934.), str. 5.; Lijepa jubilama proslava „Zvonimira“ // Hrvatski list 15, 242(4786) (ponedjeljak, 3. rujna 1934.), str. 2.

²¹ Tzv. nezavisni skladatelji bili su okupljeni oko zadruge SKLAD, čija su se djela, skladana prema hrvatskim narodnim motivima, izvodila bez naplate autorskih honorara.

su himnu zajednički izveli tamburaški zborovi „Frankopan” i „Zvonimir” pod ravnanjem Leopolda Rohrbachera.²⁸

Velike planove razvoja i rada Društva onemogućila su ratna događanja te se odustalo od proslave 15 godina djelovanja, kao i od nabave društvene zastave, koju su sva glazbena društva posjedovala, što je bilo planirano za 1939. godinu. Ipak, članovi Društva i dalje su marljivo planirali svoj rad na promociji tamburaške glazbe te su za 1940. godinu, umjesto svoje proslave, odlučili održati nekoliko gostujućih koncerata.²⁹

Kao zahvalu za stručan, vrijedan i uspješan rad HTD „Zvonimir” svojem je dugogodišnjem dirigentu Leopoldu Rohrbacheru organiziralo svečanu proslavu u rujnu 1942. godine.

Sl. 3 Leopold Rohrbacher. Preslika iz: *Jubiley umjetničkog rada na tamburaškom polju*. Preslika članka: *Hrvatski list 220(7667) (četvrtak, 17. rujna 1942.)*, str. 14.

²⁸ Koncert tamburaških skladbi. // Hrvatski list 20, 122(6437) (petak, 5. svibnja 1939.), str. 13.

²⁹ Skupština osječkog HTD „Zvonimir”. // Hrvatski list 21, 49(6747) (ponedjeljak, 19. veljače 1940.), str. 6.

Rohrbacher je, naime, krajem 1941. godine proslavio 15 godina od preuzimanja glazbenog vodstva HTD-a „Zvonimir”. Svečana je proslava održana 17., 18. i 19. rujna 1942. godine: članovi su Društva priredili „tamburašku podoknicu” kod stana u Radničkoj ulici, a zatim je 18. rujna organiziran koncert na osječkom mjesnom razglasu, kada su istaknute njegove zasluge za tamburašku glazbu. Glavni je dio rezerviran za subotu 19. rujna, kada je održan društveni sastanak na koji su pozvani i predstavnici drugih tamburaških i pjevačkih društava.³⁰

NASTUPI HTD-a „ZVONIMIR”

Valja istaknuti da su članovi HTD-a „Zvonimir” već u prvo vrijeme svojega postojanja nastupili na najvažnijoj hrvatskoj svečanosti – obilježavanju 1000 godina Hrvatskoga Kraljevstva. Naime, u Osijeku su, baš kao i diljem cijele Hrvatske, tijekom 1925. godine organizirana brojna događanja i svečanosti. U nedjelju 6. rujna održana je velika pučka veselica u parku koji je tom prigodom dobio naziv Park kralja Tomislava. Sudjelovala su sva hrvatska glazbena društva Osijeka, među ostalim i veliki tamburaški orkestar sastavljen od članova triju tamburaških društava: HTD-a „Zvonimir” iz Osijeka, Činovničkog tamburaškog zbora iz Belišća i nekoliko tamburaša Vatrogasnog orkestra iz Đakova. Izveli su dvije skladbe pod ravnanjem zborovođe HTD-a „Zvonimir” Josipa Rohrbachera: *Junak iz Like* Mije Majera te *Hrvatske napjeve* Dragutina Hruze.³¹

Kako bi pribavili sredstva za rad, ponajprije tambure i partiture, organizirali su zabave na kojima su se prikupljali dobrovoljni prilozima. Zabave su bile vezane uz određene dane u godini, poput karnevala, zatim uz vjerske blagdane, napose Uskrs, Tijelovo i Božić, ili pak uz godišnja doba, primjerice svečanosti berbe grožđa.

Među prvim takvim zabavama bili su pokladna večer, koja je organizirana u gostionici Fabijanović tijekom karnevalskog vremena 1926. godine, te prvi koncert s plesom održan u Donjem gradu u Hrvatskom domu u travnju iste godine.³²

Osječka gornjogradska hrvatska društva, za razliku od donjogradskih, nisu imala Hrvatski dom u kojem bi se okupljali, održavali sastanke i priređivali zabave. Društvene su prostorije imali u gostionicama, kavanama i hotelima, u kojima su također organizirali veselice. U travnju 1926. godine osnovan je odbor za izgradnju Hrvatskog doma na Gornjem gradu, a u ime HTD-a „Zvonimir” izaslanici su bili Matija Bakša i Vjekoslav Habel.³³ Tijekom druge polovine 1920-ih godina i početkom 1930-ih često je dio prihoda

³⁰ Jubiley umjetničkog rada na tamburaškom polju. // Hrvatski list 23, 220(7667) (četvrtak, 17. rujna 1942.), str. 14.; Petnaestogodišnji tamburaški rad Leopolda Rohrbachera. // Hrvatska tamburica 9-12 (1942.), str. 48.

³¹ Die Tausenjahrfeier der Kroaten in Osijek // Die Drau 58, 203(8243) (ponedjeljak, 7. rujna 1925.), str. 2.; Proslava Tisućogodišnjice hrvatskog kraljevstva u Osijeku. // Hrvatski list, 6, 196(1613) (utorak, 8. rujna 1925.), str. 5.

³² Eine Tolle Faschingsnacht. // Die Drau 59, 29(8364) (subota, 6. veljače 1926.), str. 2.; Hrvatsko tamburaško društvo „Zvonimir”. // Hrvatski list 7, 77(1783) (nedjelja, 4. travnja 1926.), str. 6.

³³ Osnatak odbora za gradnju hrvatskog doma u Osijeku. // Hrvatski list 7, 96(1802) (utorak, 27. travnja 1926.), str 5.

sa zabava bio namijenjen izgradnji Hrvatskog doma, kako pratimo u novinskim najavama. Iznimka, naravno, nije bio ni HTD „Zvonimir“.

Koncertne su večeri organizirane u nekoliko navrata kako bi se prikupila financijska sredstva za pomoć potrebitima. U kolovozu 1926. godine održana je koncertna i diletantska večer u prostorijama gostionice Fabijanović i pola je prihoda uplaćeno stradalima od poplave.³⁴ U srpnju 1931. godine Hrvatski radiša organizirao je zabavu u korist gradnje triju internata na kojoj su sudjelovala hrvatska pjevačka i glazbena društva Osijek. U Hrvatskom listu objavljen je program koncerta. HTD „Zvonimir“ tom je prigodom izveo četiri skladbe: *Hrvatskoj* Artura Gervaisa i *Mignonette* Jörga Baumanna te *Zujte žice* Milana Stahuljaka i *Slovenac i Hrvat* Aleksandra Šandora Bosiljevca.³⁵ Na inicijativu Odbora za prehranu Hercegovine u lipnju 1936. godine održan je humanitarni koncert svih hrvatskih društava na kojem je orkestar HTD-a „Zvonimir“ izveo *Narodne plesove* J. Mahača.³⁶

Zanimljiva je najava Hrvatskog lista za Katarinsku zabavu 1929. godine u kojoj se objavljuje da su plakati već izvješeni po gradu. Nažalost, od brojnih je zabava i koncerata sačuvan samo jedan plakat – onaj iz 1942. godine s gostovanja u Slavskom Brodu.³⁷

Širina repertoara HTD-a „Zvonimir“ vidljiva je u novinskim najavama i izvješćima sa zabava. U veljači 1930. godine u hotelu Tomislav u Donjem gradu u organizaciji mladih zvonimiraša održan je krabuljni ples uz svirku Jury-jazz banda, koji je najavljen kao „kolo krabulja po najnovijem plesnom stilu“.³⁸

Zabave su organizirali u raznim prostorima u gradu. U retfalačkom dvorcu u kolovozu 1930. godine organizirana je zabava i ples na kojoj se skupilo mnoštvo građana, napose mladih.³⁹ Uz koncertne dijelove i glazbe za ples zabave su uključivale brojne igre, čak i izbore za najljepšu djevojku. U svibnju 1931. godine u Gradskom je vrtu, primjerice, organiziran koncert na kojem je izabrana „Miss Zvonimir“, a kao nagradu dobila je veliku fotografiju osječkog fotografa Andrije Beissmanna.⁴⁰

Tijekom 1930-ih godina u Osijeku su bili omiljeni izleti lađama ili vlakom u organizaciji pjevačkih i glazbenih društava, najčešće u Jelengrad i Orahovicu. HTD „Zvonimir“ također je organiziralo takve izlete, najčešće u Jelengrad kod Petrijevac. Posebnu je izletničku lađu pritom pratila glazba, a na određitu su organizirane razne igre, zatim koncert i na kraju plesna zabava. Izleti HTD-a „Zvonimir“ bili

su jedni od posjećenijih; na izletu organiziranom u srpnju 1933. godine sudjelovalo je oko 350 osoba.⁴¹

Foto: Beissmann, Osijek
Veća grupa Osječana na izletu na Karašici
Foto-cinkografija Građanske tiskare k. d.
vrijeme i da se barem jedan dan u sedmici čestito odmori. Izlete priređuju ili društva ili pojedine skupine, koje se regrutiraju iz prijatelja i znanaca. Ponese se jelo i piće, uzme kakvo glazbalo, u većini slučajeva harmonika ili gitara, pa se uz pjesmu, ples i igru ugodno provede dan. I u nedjelju 13. o. mj. bilo je vrijeme vrlo pogodno za izlete. Na Karašici i drugim omiljenim izletištima skupljenoj plaži.

Sl. 4. Osječani vole izlete. Preslika članka: Hrvatski list 20, 223(6538) (utorak, 15. kolovoza 1939.), str. 14.

Vrtna zabava u Gradskom vrtu održana na prvi dan Duhova 1936. godine s koncertnim programom i zabavom za ples privukla je brojne Osječane; u novinskom osvrtu navedeno je da je bilo oko 1000 posjetitelja. Tada je najavljeno i osnivanje trećeg tamburaškog orkestra, za pomladak.⁴²

Posebno je uspješna bila zabava organizirana u lipnju 1938. godine pod nazivom *Venecijanska noć*. Priređena je u Gradskoj šumici u Tvrđavici, a sastojala se od koncertnog programa te poslije plesa.⁴³

NASTUPI U ORGANIZACIJI OSJEČKIH HRVATSKIH KULTURNIH DRUŠTAVA

HTD „Zvonimir“ redovito je sudjelovao u programu osječkih hrvatskih kulturnih društava, a najčešće su bili pozivani na zabave i posijela u organizaciji Hrvatske žene i Društva

³⁴ Koncertno i diletantsko veče „Zvonimira“. // Hrvatski list 7, 181(1887) (utorak, 10. kolovoza 1926.), str. 6.

³⁵ Velika narodna zabava „Hrvatskog radiše“ na velesajmu. // Hrvatski list 12, 196(3625) (petak, 10. srpnja 1931.), str. 6.

³⁶ Današnja priredba u Gradskom vrtu. // Hrvatski list 17, 162(5386) (nedjelja, 14. lipnja 1936.), str. 13.

³⁷ HR-DASB-6 Gradsko poglavarstvo Slavonski Brod, inv. br. 184; Šimičić, Zbiljski. Nav. dj. (2025b), str. 45.

³⁸ Kolo krabulja. // Hrvatski list 11, 36(3149) (četvrtak, 6. veljače 1930.), str. 6.

³⁹ Jučerašnja zabava Hrvatskog tamburaškog društva „Zvonimir“. // Hrvatski list 11, 219(3332) (ponedjeljak, 11. kolovoza 1930.), str. 3.

⁴⁰ Izbor „Miss Zvonimir“. // Hrvatski list 12, 129(3598) (utorak, 12. svibnja 1931.), str. 6.

⁴¹ Sutrašnji „Zvonimirov“ izlet na Jelengrad. // Hrvatski list 14, 186(4371) (subota, 8. srpnja 1933.), str. 6.; Izleti osječkih društava uspijevaju vrlo dobro. // Hrvatski list 14, 191(4326) (četvrtak, 13. srpnja 1933.), str. 6.; Osječani vole izlete. // Hrvatski list 20, 223(6538) (utorak, 15. kolovoza 1939.), str. 14.

⁴² „Zvonimirova“ zabava: Lijepa priredba u Gradskom vrtu. // Hrvatski list 17, 150(5374) (utorak, 2. lipnja 1936.), str. 7.

⁴³ Koncertni program, pod ravnanjem Leopolda Rohrbachera, sastojao se od skladbi Roka Šimuncija, Dragutina Plaveca, Kamila Kolba i Josipa Rohrbachera. „Venecijanska noć“ na Dravi. // Hrvatski list 19, 160(6113), (ponedjeljak, 13. lipnja 1938.), str. 7.

hrvatskih književnika i umjetnika. Vrlo brzo od osnutka, već u veljači 1926. godine sudjelovali su na pokladnoj zabavi Hrvatske žene izvodeći hrvatske skladbe, kao i 19. ožujka 1926. godine kada se veselicom slavio imendan predsjednice Hrvatske žene Josipe pl. Glembay, na kojoj je to mlado tamburaško društvo izvelo skladbu *Geslo „Hrvatske žene“* priređenu za tambure.⁴⁴

Zanimljiva je najava zabave pod nazivom *Čar sunčanog dana*, u organizaciji Hrvatske žene: »Za sve one, koji više mare za prijateljski razgovor uz svirku tambura, bit će za cijelo 1. veljače ugodan kutić kavana u Grand hotelu, jer će tamo na pozornici koncertirati Hrvatsko tamburaško društvo 'Zvonimir'«. ⁴⁵

HTD „Zvonimir“ često je animirao posijela Kluba hrvatskih književnika i umjetnika. Na redovitom posijelu održanom u ožujku 1934. godine Dragutin Hafner (1888. – 1936.), skladatelj i dirigent, održao je predavanje o tamburi, a u glazbenom je programu sudjelovao HTD „Zvonimir“. Zanimljiva je bila i ilirska večer održana u ožujku 1935. godine. Kako bi se ilirski pokret što plastičnije prikazao kao cjelina, uz predavanja o povijesti, onovremenoj politici i književnosti tamburaši su HTD-a „Zvonimir“ pod ravnanjem zborovođe Leopolda Rohrbachera „preciznom dinamikom odsvirali preko 40 ilirskih popjevaka i davorija uz burno povlađivanje prisutnih“. ⁴⁶ U listopadu iste godine na svečanom je posijelu obilježeno 100 godina hrvatske himne i upravo su tamburaši HTD-a „Zvonimir“ imali čast odsvirati himnu. ⁴⁷ Kao kruna njihove lijepe suradnje prepoznaje se posijelo iz prosinca 1935. godine na kojem je održano predavanje o povijesti HTD-a „Zvonimir“. ⁴⁸

Prvi poznati program tamburaškog orkestra HTD-a „Zvonimir“ sačuvan je iz novinske vijesti iz prosinca 1927. godine. Hrvatska građanska čitaonica priredila je 10. prosinca tzv. jour-fixe (sastanak) u kavani Grand Hotela (Görög) na kojem je, uz ostala društva, nastupio i HTD „Zvonimir“. Izveli su tri skladbe: *Koračnica* i *Svibanjska noć* Josipa Rohrbachera te *Karišik* Viktora Koščice.

Tijekom 1928. godine HTD „Zvonimir“ proširio je repertoar skladbama tzv. nezavisnih skladatelja prema napatku Zadruga za promicanje narodne umjetnosti „Sklad“. Tako su na posijelu Hrvatske građanske čitaonice u siječnju 1928. godine izveli *Heržićevu koračnicu* i *Tamburaški sastanak*. ⁴⁹ Na pokladnoj zabavi Hrvatske žene odsvirali su koračnicu

⁴⁴ Jedna još nevidena zabava u Osijeku. // Hrvatski list 7, 26(1732) (utorak, 2. veljače 1926.), str. 8.; „Hrvatska žena“. // Die Drau 59, 26 (8361) (srijeda, 3. veljače 1926.), str. 3.; Veselica „Hrvatske žene“. // Hrvatski list 7, 67(1773) (nedjelja, 21. ožujka 1926.), str. 6.

⁴⁵ „Zvonimir“ na zabavi „Hrvatske žene“. // Hrvatski list 8, 19(2045) (četvrtak, 20. siječnja 1927.), str. 6.; Današnja zabava „Hrvatske žene“. // Hrvatski list 8, 32(2058) (utorak, 1. veljače 1927.), str. 6.

⁴⁶ Prisutnik. Ilirsko veče. // Hrvatski list 16, 66(4970) (srijeda, 6. ožujka 1935.), str. 11.

⁴⁷ Posijelo Kluba hrvatskih književnika i umjetnika. // Hrvatski list 16, 266(5168) (nedjelja, 6. listopada 1935.), str. 14.

⁴⁸ Klupsko posijelo. // Hrvatski list 16, 326(5229) (4. prosinca 1935.), str. 10.

⁴⁹ Sinoćnje posijelo Hrvatske građanske čitaonice. // Hrvatski list 9, 8(2396) (nedjelja, 8. siječnja 1928.), str. 6.

Junak iz Like Vilima Gustava Broža i *Narodne zvuke* Viktora Koščice te *Hrvatsko narodno kolo*. ⁵⁰

S ostalim hrvatskim kulturnim društvima Osijeka HTD „Zvonimir“ redovito je nastupao na proslavama Zrinsko-frankopanskog dana 30. travnja. Tada su izvodili prigodne skladbe, poput arija iz opere „Nikola Šubić Zrinski“ Ivana pl. Zajca. ⁵¹ Na obilježavanju 40 godina od smrti dr. Ante Starčevića sudjelovali su u glazbenom dijelu programa s tamburaškom sekcijom HPD-a „Frankopan“. ⁵² Također su bivali dio programa proslava Papina dana ili obilježavanja drugih značajnih datuma. ⁵³

Prvi veliki koncert i zabava za izgradnju Hrvatskog doma priređeni su u ožujku 1929. godine u Narodnom kazalištu na kojem su nastupila sva hrvatska pjevačka i glazbena društva. HTD „Zvonimir“ nastupio je s *Kariškom hrvatskih pjevsama* Artura Gervaisa.

Društvo je često nastupalo na proslavama obrtničkog dana u organizaciji Saveza hrvatskih obrtnika. To su bile zabave na kojoj je sudjelovalo nekoliko pjevačkih i glazbenih društava, a često su Zvonimirove točke smatrane najuspješnijim. ⁵⁴ Nastupili su na akademiji osječke podružnice Hrvatskog kulturnog društva „Napredak“, održanoj u svibnju 1935. godine u Narodnom kazalištu. Orkestar od 22 tamburaša skladno je i uvježbano izveo dvije skladbe: *Stručak starih jačak gradišćanskih Hrvata* Adolfa Tuštera te budnicu *Rudi zora* Mije Majera. ⁵⁵

Od 19. do 25. svibnja 1941. u Osijeku je trajala svečana proslava obnove Nezavisne Države Hrvatske na kojoj su sudjelovala i pjevačka i glazbena društva te je HTD „Zvonimir“ izveo jednu točku programa. ⁵⁶

GOSTOVANJA

Od početaka javnog djelovanja HTD „Zvonimir“ gostovao je u okolnim gradovima kako bi širio spoznaju o tamburi kao umjetničkom glazbalu na kojem se mogu izvoditi zahtjevne skladbe. U Valpovu je Društvo gostovalo na drugi dan Duhova 1926. godine. Upravo u izvješću s tog koncerta doznajemo da je uz tamburaški orkestar osnovana i tzv.

⁵⁰ Raspored pokladne zabave „Hrvatske žene“. // Hrvatski list 9, 32(2420) (utorak, 31. siječnja 1928.), str. 6.; Sinoćnje karnevalske zabave. // Hrvatski list 9, 34(2422) (četvrtak, 2. veljače 1928.), str. 6.

⁵¹ Zrinsko-Frankopanska proslava u Osijeku. // Hrvatski list 9, 121(2509) (ponedjeljak, 30. travnja 1928.), str. 3.

⁵² Pod ravnanjem Leopolda Rohrbachera izveli su *Hrvatske napjeve* Dragutina Hruze. Proslava dra Ante Starčevića. // Hrvatski list 17, 82(5336) (nedjelja, 22. ožujka 1936.), str. 13.

⁵³ Proslava Papinog dana. // Hrvatski list 18, 45(5600) (nedjelja, 14. veljače 1937.), str. 13.

⁵⁴ Mjesna organizacija Saveza hrvatskih obrtnika organizirala je svečanu matineju u Narodnom kazalištu u prosincu 1933. godine na kojoj je HTD Zvonimir odsvirao nekoliko narodnih pjesama te još na zahtjev publike i koračnicu. Autor osvrta naglašava da je Zvonimirova točka bila najuspješnija u programu. Jučerašnji obrtnički dan proslavljen je dostojno i u Osijeku. // Hrvatski list 14, 342(4527) (ponedjeljak, 11. prosinca 1933.), str. 3.

⁵⁵ Prva proslava „Napretkova“ dana u Osijeku. // Hrvatski list 16, 129(5033) (ponedjeljak, 20. svibnja 1935.), str. 3.

⁵⁶ Pjevački i tamburaški koncert. // Hrvatski list 22, 141(7121) (petak, 23. svibnja 1941.), str. 7.; Svečani dan hrvatskog Osijeka. // Hrvatski list 22, 143(7123) (nedjelja, 25. svibnja 1941.), str. 14.

diletantska sekcija, tj. kazališna sekcija.⁵⁷ U novinskom su izvješću navedeni nazivi izvedenih komada, kao i imena glumaca: *Ne zovi vraga* izveli su Stjepan Nagy, g. Lichtenstein i gđica Glatz te šaljivi komad *Iznajmljuje se soba* Micika Pastuović i g. Schmidt. Još su dva komada izvedena tom prigodom poznata nam po nazivu *Gore i dole, sprijeda i straga* te *Joža pl. Tulec na straži*. Uz tamburaški je orkestar i glumačku družinu u valpovačkom programu plesnom točkom sudjelovala gđica Pastuović. Autor novinskog izvješća izdvojio je nekoliko članova najzaslužnijih za program. Uz Rohrbachera to su predsjednik Bakša, kao i Mijo Matošević, g. Schmidt, Dragutin Wastl i Stjepan Nagy. Nakon gostovanja u Valpovu planirana su još u Vinkovcima, Đakovu, Vukovaru, Donjem Miholjcu, Slavonskom Brodu i Mitrovici.

Zabilježeno je da je u srpnju 1927. godine organiziran prijevoz vlakom za Osječane zainteresirane za koncert HTD-a „Zvonimir“ u Đakovu. Vrtini koncert s biranim rasporedom i pod ravnanjem društvenog zborovođe Josipa Rohrbachera održan je u građanskoj gostionici Ban Jelačić.⁵⁸

Bilješke o gostovanjima HTD-a „Zvonimir“ učestalije su tijekom 1930-ih godina. Kako bi promovirali umjetničku tamburašku glazbu, orkestar od dvadesetak članova i Leopoldom Rohrbacherom kao dirigentom uvježbao je program sastavljen od skladbi nezavisnih skladatelja te gostovao u slavonskim gradovima. U rujnu 1933. godine nastupili su na zabavi donjomiholjačke Hrvatske obrtne čitaonice s koncertnim programom (skladbe Josipa Rohrbachera, Roka Šimunacija, Aleksandra Bosiljevca, Vilima Broža, Dragutina Zehetnera, Dragutina Hruze) i poslije je „Jazz Zvonimir“ svirao plesnu glazbu.⁵⁹ Iste su godine u listopadu s tim programom nastupili u Hrvatskom domu u Vukovaru.⁶⁰

Krajem ljeta 1935. godine HTD „Zvonimir“ organizirao je novu turneju Slavonijom, nazivajući je *propagandnim koncertima*. U kolovozu su održali uspješan koncert u Donjem Miholjcu, a zatim u Đakovu. Iz osvrta na koncert objavljenog u Hrvatskom listu doznajemo dio izvedenog programa: koncert je počeo koračnicom *Zvonimir* Josipa Rohrbachera, nakon čega su izveli davoriju *Hrvatskoj (Tvoj biser krasni)* V. Novaka te karišik *Nazdravica mornara* G. Broža. Najviše su pozornosti privukle skladbe *Hrvatski napjevi* I. Hruza i Canićeva *Iz naroda – za narod*.

U Virovitici je u dvorani hotela Lazić održan veliki tamburaški koncert na kojem je 30 članova tamburaškog orkestra pod ravnanjem Leopolda Rohrbachera izvelo domoljubne davorije i koračnice, ali i skladbe suvremenih domaćih skladatelja (V. Novak *Hrvatskoj*, G. Brož *U posavskoj šumi*).

Sva su hrvatska kulturna društva priredila zajedničku proslavu u Srijemskoj Mitrovici u kolovozu 1936. godine te je orkestar HTD-a „Zvonimir“ sastavljen također od oko 30 članova s Leopoldom Rohrbacherom kao dirigentom izveo dvije skladbe: *Ej, Slavonijo* Milana Stahuljaka i *Kiticu hrvatskih narodnih pjesama* Dragutina Hruze.⁶¹ Nakon tog uspješnog nastupa Društvo je pozvano na priredbu Obrtne čitaonice u Donjem Miholjcu, gdje su izveli novopripremljen program. Nažalost, program nije sačuvan, već samo vijest da se neke skladbe izvode na tamburi prvi put.⁶²

S nastupa na proslavi 30 godina od osnivanja pjevačkog društva „Katančić“ iz Valpova sačuvana je Spomenica koju je HTD „Zvonimir“ dobio za sudjelovanje.⁶³

Kako je ranije rečeno, umjesto pripreme svečanosti 15 godina od osnivanja Društva, odlučeno je da se organizira nekoliko gostujućih koncerata. Najprije su u ožujku 1940. godine održali zabavu u Gradskom vrtu kako bi prikupili sredstva za koncert održan 20. travnja u Slavonskom Brodu.⁶⁴ Dobitak od 105 dinara predan je upravi Marijina doma u Slavonskom Brodu.⁶⁵ U listopadu 1940. godine gostovali su u Našicama, u veljači 1942. godine u Šidu i u kolovozu 1942. godine u Radničkom domu u Belišću.⁶⁶

Suradnja HTD „Zvonimir“ s tamburaškim društvima susjednih gradova nije stala samo na njihovim gostujućim koncertima, već su uzvratili domaćinstvo na silvestarskoj zabavi 1935. godine, organiziranoj u Gradskom vrtu, na kojoj su sudjelovali gosti iz Đakova, Donjeg Miholjca i okolice.

ZAKLJUČNO

Tijekom dva desetljeća postojanja i intenzivnog djelovanja Hrvatsko tamburaško društvo „Zvonimir“ istaknulo se kao glavni čimbenik razvoja tamburaške umjetničke glazbe, ali i razvoja kulturno-umjetničkog života grada Osijeka i šire. Putem djelovanja Društva jasno se nazire prohrvatski stav koji je za svrhu imao očuvanje hrvatske nacionalne svijesti, koja bi se uz pomoć novoskladane umjetničke tamburaške glazbe s prizvukom nacionalnog folklor postavila kao jasan standard za budućnost. Od samog osnutka tamburaškog kluba „Zvonimir“ 1923. godine i tamburaškog društva godinu dana poslije Društvo se vodilo istim načelom da se kod mladih uz glazbu njeguje plemenitost, kultura i domoljublje. Osobe spomenute u tekstu, koje su nas svojim djelovanjem zadužile (braća Rohrbacher, Matija Bakša, Josip Dolanski i drugi), bili su predvodnici mnogih neimenovanih tambu-

⁵⁷ Hrvatsko tamburaško društvo „Zvonimir“ u Valpovu. // Hrvatski list 7, 122(1828) (nedjelja, 30. svibnja 1926.), str. 8.

⁵⁸ Hrvatsko tamburaško društvo „Zvonimir“. // Hrvatski list 8, 180(2206) (subota, 2. srpnja 1927.), str. 7.

⁵⁹ Koncert i zabava u D. Miholjcu. // Hrvatski list 14, 247(4432) (četvrtak, 7. rujna 1933.), str. 5.

⁶⁰ Program rada vukovarskog „Dunava“. // Hrvatski list 14, 277(4462) (subota, 7. listopada 1933.), str. 5.; Koncert osječkog „Zvonimira“ u Vukovaru. // Hrvatski list 14, 277(4462) (subota, 7. listopada 1933.), str. 6.

⁶¹ Proslava jubileja pet hrvatskih društava. // Hrvatski list 17, 226(5450) (ponedjeljak, 17. kolovoza 1936.), str. 3.

⁶² HTD „Zvonimir“ gostuje u D. Miholjcu. // Hrvatski list 17, 236(5430) (četvrtak, 27. kolovoza 1936.), str. 13.

⁶³ Vidi: Bilj. 1.

⁶⁴ Hrvatski list 25. ožujka 1940.; Tamburaški koncert „Zvonimira“ u Sl. Brodu. // Hrvatski list 21, 103(6801) (nedjelja, 14. travnja 1940.), str. 13.; Osječko HTD „Zvonimir“ u Brodu. // Hrvatski list 21, 112(6810) (utorak, 23. travnja 1940.), str. 7.

⁶⁵ Državni arhiv u Slavonskom Brodu, HR-DASB-6 Gradsko poglavarstvo Slavonski Brod, inv. br. 1, predmet: Bratskom HRVATSKOM PJEVAČKOM DRUŠTVU „DAVOR“ U SLAVONSKOM BRODU... pismo Hrvatskog tamburaškog društva „Zvonimir“ u Osijeku; HTD „Zvonimir“ iz Osijeka... // Hrvatski list 21, 127(6825) (četvrtak, 9. svibnja 1940.), str. 7.

⁶⁶ Hrvatski list (6. listopada 1940.), str. 14.; subota, 28. veljače 1942.; 8. kolovoza 1942.

raša upisanih u povijest „Zvonimira“. Nebrojani nastupi i gostovanja koja su se s vremenom približavala značajnijim pozornicama toga doba kulminaciju su doživjeli osnutkom Hrvatskog tamburaškog saveza, krovne institucije hrvatske umjetničke tamburaške glazbe koja djeluje do današnjeg dana. U vihoru rata četrdesetih godina dvadesetog stoljeća odlaskom glavnih protagonista rad Društva stagnira te je naposljetku i prestalo djelovati ostavivši dubok trag kao temeljna načela prema kojima će se i nadalje njegovati i razvijati tamburaška glazba u Osijeku.

LITERATURA

5-godišnjica Hrvatskog tamburaškog društva “Zvonimir” u Osijeku. // Hrvatski list 10, 163(2917) (subota, 15. lipnja 1929.), str. 6.

Andrić, Josip. Tamburaška glazba: historijski pregled. Slavonska Požega, 1962.

Borzan, M. Povijest Hrvatskog tamburaškog društva “Zvonimir” u Osijeku // Hrvatska tamburica 10(1937.a), str. 68.

Borzan, M. “Zvonimirov” natječaj za tamburaške skladbe // Hrvatska tamburica 10(1937.b), str. 72.

Canjuga, Anselmo. Tamburaški koncert u Osijeku: Priredba osječkih tamburaških društava u korist Hrvatskog tamburaškog saveza. // Hrvatska tamburica 5-6(1939), str. 34-35.

Celić, Mirko. S prve hrvatske tamburaške smotre u Osijeku // Hrvatska tamburica 11-12(1937. a), str. 76.

Celić, Mirko. Hrvatski tamburaški savez // Hrvatska tamburica 11-12(1937.b), str. 81.

Hrvatsko tamburaško društvo „Zvonimir“. // Hrvatski list 6, 87(1504) (utorak, 28. travnja 1925.), str. 6.

Die Tausenjahrfeier der Kroaten in Osijek // Die Drau 58, 203(8243) (ponedjeljak, 7. rujna 1925.), str. 2

Javno predavanje o glazbenoj umjetnosti // Hrvatski list 3, 214(633) (petak, 22. 9. 1922.), str. 4.

Jubilej umjetničkog rada na tamburaškom polju. // Hrvatski list 23, 220(7667) (četvrtak, 17. rujna 1942.), str. 14.

Koncert tamburaških skladbi. // Hrvatski list 20, 122(6437) (petak, 5. svibnja 1939.), str. 13.

Lijep napredak tamburaškog zbora “Zvonimira”. // Hrvatski list 14, 113(4298) (utorak, 25. travnja 1933.), str. 7.

Lijepa jubilarna proslava “Zvonimira” // Hrvatski list 15, 242(4786) (ponedjeljak, 3. rujna 1934.), str. 2.

Malbaša, Marija. Glazbeni život u Osijeku: historijski prikaz. // Osječki zbornik 9-10(1965), str. 137.-187.

Mirski, Lav. Osvrt na tamburašku smotru u Osijeku. // Hrvatska tamburica 1(1938), str. 4.

Mutak, Vjekoslav. Osnivanje Tamburaške župe u Osijeku // Hrvatska tamburica 5-8(1942.), 17-18.

Mutak, Vjekoslav. Pred tamburaškim sastankom. // Hrvatska tamburica 10(1937.a), str. 66-67.

Mutak, Vjekoslav. Raspored tamburaške smotre u Osijeku. // Hrvatska tamburica, 11-12(1937.b), 82-83.

Nenadana smrt g. Matije Bakše. // Hrvatski list 13, 280(4106) (utorak, 11. listopada 1932.), str. 6.

Novoosnovano tamburaško društvo “Zvonimir” // Hrvatski list 5, 235(1242) (petak, 3. 10. 1924.), str. 5.

Njikoš, Julije. Povijest tambure i tamburaške glazbe. Osijek : Šokačka grana, STD Pajo Kolarić, Hrvatski tamburaški savez u Osijeku, 2011.

Osnutak hrvatskog tamburaškog saveza. // Hrvatski list 18, 172(5727) (četvrtak, 24. lipnja 1937.), str. 14.

Pajo Kolarić: Život i rad: (1821.–1876.), prir. Julije Njikoš. Osijek : Slavonsko tamburaško društvo „Pajo Kolarić“, Matrica Hrvatska, 1995.

Pajo Kolarić i njegovo doba : Međunarodni interdisciplinarni umjetničko-znanstveni skup, Osijek, 26. svibnja 2021. godine : Zbornik radova / glavna urednica Tatjana Ileš. Osijek : Akademija za umjetnost i kulturu Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, 2022.

Petnaestogodišnji tamburaški rad Leopolda Rohrbachera // Hrvatska tamburica 9-12(1942.), str. 48.

Pjevački i tamburaški koncert. // Hrvatski list 22, 141(7121) (petak, 23. svibnja 1941.), str. 7.

Pripreme za veliku smotru u Osijeku. // Hrvatski list 18, 245(5839) (nedjelja 5. rujna 1937.), str. 13.

Promicanje tambure, najmilijega narodnoga glazbala. // Hrvatski list 15, 234.(4778.) (nedjelja, 26. kolovoza 1934.), str. 5.

Proslava 10-godišnjice HPD „Zvonimir“ // Hrvatski list 15, 213(4757) (nedjelja, 5. kolovoza 1934.), str. 14.

Proslava Tisućogodišnjice hrvatskog kraljevstva u Osijeku. // Hrvatski list, 6, 196(1613) (utorak, 8. rujna 1925.), str. 5.

St. Koncert hrvatskih tamburaških zborova. // Hrvatski list 20, 125(6440) (ponedjeljak, 8. svibnja 1939.), str. 7.

R. Osnutak Hrvatskog tamburaškog saveza // Hrvatska tamburica 11-12(1937), str. 74.

Slavlje naše tamburice: Velebna smotra hrvatskih tamburaških društava u Osijeku. // Hrvatski list 18, 309(5904) (ponedjeljak, 8. 11. 1937.), str. 8.

St. Koncert hrvatskih tamburaških zborova. // Hrvatski list 20, 125(6440) (ponedjeljak, 8. 5. 1939.), str. 7.

Svečani dan hrvatskog Osijeka. // Hrvatski list 22, 143(7123) (nedjelja, 25. svibnja 1941.), str. 14.

Šimičić, Andreja; Zbiljski, Marijo. Tamburaška glazbala iz Zbirke glazbenih instrumenata Muzeja Slavonije s osvrtom

tom na djelatnost osječkog graditelja Josipa Rohrbachera. // Osječki zbornik 40(2025), str. 69-83. (2025. a)

Šimičić, Andreja; Zbiljski Mario. Dajem Vam u ruku tamburu: Josip i Leopold Rohrbacher, osječki graditelji tambura. Osijek : Muzej Slavonije, 2025. (2025. b)

Velika „Zvonimirova“ zabava (svečanost berbe) u Gradskom vrtu. // Hrvatski list 13, 246(4072) (srijeda, 7. rujna 1932.), str. 6.

ARHIVSKI IZVORI

Državni arhiv u Osijeku, HR-DAOS-424 Hrvatsko pjevačko društvo „Zrinjski” Osijek

Državni arhiv u Osijeku, HR-DAOS-433 Hrvatska pjevačka župa Kuhač, predmet: Udjel župe „Kuhač“ pri osnutku Hrvatskog tamburaškog saveza (1942.)

Državni arhiv u Osijeku. HR-DAOS-439 Hrvatsko tamburaško društvo „Zvonimir“ Osijek

Državni arhiv u Slavonskom Brodu. HR-DASB-6 Gradsko poglavarstvo Slavonski Brod.

NOVINE

Die Drau, 1922.–1938., Osijek

Hrvatska tamburica, 1936.–1943., Zagreb

Hrvatski list, 1922.–1944., Osijek

CROATIAN TAMBURA SOCIETY “ZVONIMIR” IN OSIJEK: ITS HISTORY, REPERTOIRE, PERFORMANCES

SUMMARY

Through two decades of its existence and devoted activity, the Croatian Tambura Society “Zvonimir”, founded in 1924, distinguished itself as a principal driving force in the development of tambura art music, as well as in enrichment the cultural and artistic life of the city of Osijek and beyond.

The Society`s work clearly reflected a strong pro-Croatian spirit, dedicated to the preservation of national consciousness and the promotion of newly composed tambura art music infused with elements of national folklore as a defining standard for the future. The guiding principles of the Society were to cultivate nobility, culture, and patriotism among the youth through musical engagement.

The individuals mentioned in this text – whose contributions left a lasting legacy (including the Rohrbacher brothers, Matija Bakša, Josip Dolanski, and others) – were the leaders of many unnamed tambura players who have since become part of “Zvonimir`s” history.

Through numerous performances and concert tours, which gradually reached ever more prominent stages, the Society`s activity culminated in 1937 with the founding of the Croatian Tambura Association — the central institution of Croatian tambura art music, that continues its mission to this day.

Following the outbreak of the Second World War and the departure of its leading figures, the Society discontinued its activities, leaving behind a profound legacy — the very artistic and ideological foundations upon which tambura music in Osijek continued to develop in the years that followed.

Keywords: Croatian Tambura Society “Zvonimir”, Osijek, Tambura music